

Josip Jakšić

BLAGDAN SVETOG NIKOLE – PRILIKA ZA OBITELJSKU KATEHEZU I NAVIJEŠTANJE OTAJSTVA SPASENJA NAJMLAĐIMA

1. Uvodne napomene

Sveti Nikola se ubraja među najpopularnije svece istočne i zapadne Crkve. To potvrđuju mnoge crkve posvećene njemu u čast, štovanje ne samo u njegovim svetištima već diljem kršćanskog svijeta, a napose narodni običaji vezani uz njegov blagdan 6. prosinca.¹

U našim krajevima su poznati običaji darivanja djece, tajanstveno u cipele ili čizmice u prozorima, uz slatkiše često dolazi i „zlatna” šiba, a u nekim krajevima plaše djecu lupanjem krampusovih lanaca. Ponegdje se „Sveti Nikola” pojavi i u kući ispitujući djecu vjeronauk.

U zauzetnijim vjeronaučnim zajednicama za Nikolin dan priređuju se nikolinske priredbe s različitim sadržajima, ali gotovo uvijek na kraju s dijeljenjem darova koje je pripremio župnik s predstavnicima župske zajednice, grupom mladih ili s roditeljima djece.²

U naše vrijeme osjeća se sve veća prisutnost takvih priredbi u našim župama,³ naročito po gradovima. Pripremanje priredbe s glumom i darovima angažira mnoge vjernike, napose roditelje, pa je potrebno razmisliti o sadržaju i običa-

1. Usp. Crkve i kapele Svetoga Nikole. U: Fra Mario Jurišić, Sveti Nikola Putnik. Metković, 1972. str. 36-37. Preuzeto iz starije knjižice: Sveti Nikola biskup, Sarajevo, 1938.

– U cijeloj našoj zemlji ima oko 230 crkava i kapela posvećenih svetom Nikoli, od toga u Hrvatskoj oko 120. Posebno ga štiju i Slovenci. Imaju uz svoju katedralu u Ljubljani još preko stotinu crkava njemu posvećenih. Crnogorci i Makedonci ga također uvelike štiju (nav. djelo str. 13).

2. U Katehetskom centru Zagrebačke nadbiskupije svake se godine prije blagdana svetog Nikole dogovaraju katehete i katehistice o sadržaju priredbi i prikladnim darovima.

3. Poslije Drugoga svjetskog rata u nas je u škole i vrtiće, kao i poduzeća uveden Djed Mraz koji je kao „mlađi brat” svetog Nikole koji je otišao u partizane, (premda mitska ličnost), trebao posve istisnuti ulogu svetog Nikole.

jima, analizirati ih, usmjeriti ih liturgijski, kristološko-spasenjski. Dati ovom događanju adventski sadržaj, koji mu i po kalendarskom mjestu pripada, usmjerujući ga kao daljnu pripravu na svetkovanje Božića. To je posebno važno, jer se uz ove priredbe angažiraju često i nekatehizirani roditelji, a privuku se i mnoga djeca sa strane koja su zanemarila polazak vjeronauka.

2. Teološko i liturgijsko prosuđivanje slavlja i običaja za blagdan svetog Nikole

O životu i djelovanju svetog Nikole isplele su se mnoge legende i priče pa je teško razlučiti izmišljeno od povijesnoga. Ipak u svemu tome treba tražiti, što čini sve ovo blago oko života ovog sveca teološki, antropološki i liturgijski neprocjenjivo vrijednim. Prije svega treba nalgasiti, da je sveti Nikola tako živio, da je po njegovu životu postao vidljiv život Isusa Krista u konkretnom životu, posebno kroz nasljedovanje u pomoći bližnjemu. Zatim, da je sveti Nikola postigao cilj svoga života u toj konkretnosti, to jest pokazao je, da je moguć sretan ljudski život unatoč svim pritivštinama i svakom zlu. Drugim riječima: njegov život je bio usmjeren na Krista, ne na sebe, stoga je postao simbol života koji se ostvaruje u Božjoj dobroti i radosti, znak ljudskog života koji izaruje Božju ljubav kroz svoje srce u ljudska srca.

Ova liturgijska upućenost čašćenja svetih, u čijim se životima proslavlja Božja ljubav i dobrota prema nama treba biti naglašena i u priredbama koje mogu imati i legendarni sadržaj koji nam izražava ovu stvarnost. Svetac ne djeluje iznad Boga ili mimo njega. Tu opasnost krivog štovanja često osjećamo kod proslave popularnih svetaca u molitvama naroda, pa i vjerničkim molitvama u liturgiji.⁴

3. Problem „istinitosti” kod glume svetog Nikole

Svetog Nikolu, koji hoda od kuće do kuće, ili koji dolazi u naše crkve obavlja određena tajanstvenost u predodžbama najmlađih kojima je i upućen. Odrasli se pred pitanjima djece nađu zbunjeni. Da li im reći da je pravi sveti Nikola u nebu a ovaj je naš susjed, ili ih pustiti da oni sami to „prokuže”?

4. U tom smislu usporedi bilješku 37 u: Kongregacija za bogoštovlje, Smjernice i prijedlozi za Marijinu godinu 1987. – 1988. KS Zagreb, 1987. Dokumenti br. 86. str. 24-25. – Jednako se koji put molbe direktno upućuju i drugim svecima.

Kad djeca dođu do uzrasta da mogu postaviti takva pitanja, ne treba im tajiti pravu istinu. Potrebno im je tada ispričati poznati život Sveca i navesti razloge zašto mi to činimo i zašto nam je sveti Nikola drag i zašto ga moramo nasljedovati.⁵ Time neće i ovaj naš „Nikola” izgubiti na poštovanju i autoritetu kod djece, što više vidimo da se i veći raduju (pubertetlije) porukama koje daje ova gluma. Također je ovo prilika da se pokaže na biskupske znakove, biskupsku službu i protumači, što znači biskup za Božji narod.

4. Anđeli i krampusi, da ili ne uz svetog Nikolu?

Prisustvo anđela i krampusa daje nam povoda da stvorimo kod djece ispravne pojmove o nevidljivom svijetu, da sve stvoreno i mi sami možemo poprimiti djelovanje anđela dobrih i zlih. Treba djeci protumačiti što to znači da su na krštenju roditelji i kumovi svjedočili za nas da se odričemo žavla, sotone grijeha?

Neki organizatori su načelno protiv krampusa, jer on navodno svoj izgled dobiva iz poganstva,⁶ drugi to opravdavaju sakralnošću prostora, ako je priredba u crkvi, stoga krampus ostaje oko crkve. Treći naprave nekog simpatičnog, ženskog krampusa koji možda postaje privlačniji od Nikole što pedagoški nije ispravno. Svakako ne bi trebalo ni plašiti djecu s krampusima, ali ako ih spremamo, onda treba u njima pokazati oličenje ljudskog zla.

5. O darovima

Darovi su uvijek sastavni dio nikolinske priredbe, konkretiziraju Božju i ljudsku dobrotu. Djecu obično darivaju roditelji, djed, baka ili netko od rodbine i susjedstva. Neki misle da se ne bi djeci smjelo lagati o tome tko ih dariva, i čak inzistiraju da se ime darovatelja naglasi djetetu otprilike ovako: „Franjo, tvoji te roditelji veoma vole. To ti dobro znadeš. Ali oni ti to žele uvijek pokazati. Zato imam ovdj eod njih za tebe poklon, koji neka te sjeća da te tvoji roditelji vole kao što sve nas voli Otac Nebeski, Bog, koji nam je poslao Isusa da nam pokaže koliko nas voli”. .⁷ Svakako da ovaj vidik treba biti prisutan u cjelokup-

5. Usp. Slavimo blagdan svetog Nikole. U: Josip Jakšić, Bog je s nama. Priručnik za prvu godinu vjeronauka. Đakovački Selci, 1989., str. 26-27.

6. Krampusi su produkt srednjovjekovne kršćanske ikonografije prikazivanja đavola. Usp. Sotona. U: Leksikon ikonografije liturgike i simbolike zapadnog kršćanstva, str. 540-541.

7. Ipak je krajnost demistifikacije kada bi se prema mišljenju nekih, Nikola predstavljao svo-

nom sadržaju nikolinske priredbe, jer Božja ljubav ne pada s neba na nas nego nam se posreduje preko konkretnih ljudi. Ovdje je prilika da se naglasi, kako velika Božja ljubav struji iz Božjeg srca u naša preko naših najbližih, posebno preko roditelja, te da se za blagdan svetog Nikole to osjeti u međusobnom darivanju. Zato je na mjestu pitanje djeci: gdje i oni mogu biti kao sveti Nikola, drugima činiti dobra djela, ispunjavati veliku Ispravnu zapovijed ljubavi.!

6. Zaključak

Kod organiziranja nikolinske priredbe neka nam pred očima ove točke kojih bismo se morali držati da njome blagdan svetog Nikole postane uistinu blagdan Božje ljubavi i darivanja:

- U prvom planu nam mora biti navještaj evanđelja, a ne možda mitski spektakl.
- U tom smislu ne bježati od istine. Ovo vrijedi i za poklone i za osobu Svega. Na diskretan način djeci koja dolaze k razumu ovo objasniti, a da se time ne naruši čar i privlačnost poruke.
- Ne plašiti djecu krampusima, ali ne praviti ni lakrdiju. Štoviše iznijeti borbu dobra i zla koja se odvija u savjesti svakog pojedinca. U tom smislu prikazati anđele.
- Dati poticaje za život koji nam svojim životom pokazuje sveti Nikola. Tako priredba za blagdan svetog Nikole postaje kateheza i nastavak euharistijskog slavlja.

jim punim imenom i prezimenom kao gospodin X.Y. Usp. Ovakvo mišljenje u: Gerhard Krisper, Das Fest des heiligen Nikolaus von Mira: Heiligenfest – Christusverkundigung oder Religionsgeschichtliche Mythenschau? Anmerkungen zu einer weitverbreiteten Praxis. U: Christlich Pädagogische Blätter, Heft 6; 1985., str. 436-440.